

Studia i Materiały
Wydziału Teologicznego
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Nr 39

Redaktor serii:
ks. Artur Malina

Ks. Grzegorz Wita

Istoty nadnaturalne ludu Aszanti w Ghanie

Księgarnia św. Jacka
Katowice 2007

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW.....	13
BIBLIOGRAFIA	16
WSTĘP.....	43
ROZDZIAŁ I.	
TRANSCENDENTNA ISTOTA NAJWYŻSZA ONYAME	63
1. Aszantów <i>loci theologici</i>	64
2. Onyankopon – jedyny wielki Onyame.....	66
2.1. Onyame a Onyankopon.....	67
2.2. Natura Onyame.....	71
2.3. Znaczenie imion Onyame i Onyankopon.....	71
2.4. Onyankopon Kwame	77
2.5. Onyankopon Kweku	80
2.6. Osobowy charakter Onyankopon Kwame.....	81
3. Anansi Kokroko wszechwiedzący.....	83
3.1. Klasyczne ujęcie wszechwiedzy Istoty Najwyższej.....	84
3.2. Gniew Boży	89
3.3. Aszancki model wszechwiedzy Onyame	90
3.4. Kosmogoniczne mity o pająku	92
3.5. Ludowe opowieści o Anansim.....	95
3.6. Apologijna funkcja <i>anansesem</i>	96
3.7. Anansi a istoty nadnaturalne	97

3.8. Antybohater kulturowy	102
4. Odomankoma – wszechmocny	103
4.1. Istota Najwyższa architektem świata.....	104
4.2. Znaczenie imienia Odomankoma.....	105
4.3. Odomankoma stwórcą czasu	108
4.4. Boża śmierć	109
4.5. Odomankoma zasadą istnienia wszechrzeczy	110
4.6. Symbolika herolda, dobosza i kata.....	113
4.7. Meyerowitz koncepcja rozwoju aszanckiego pojęcia Istoty Najwyższej	116
ROZDZIAŁ II	
IMMANENCJA ISTOTY NAJWYŻSZEJ	121
1. Stwórca	122
1.1. Mity kosmogoniczne	123
1.2. Rola mitologii	124
1.3. Opis dzieła stwarzania.....	127
1.4. Pochodzenie człowieka.....	129
1.5. Złoty wiek ludzkości.....	131
1.6. Aszancka narracja o upadku człowieka.....	132
1.7. Człowiek miejscem hierofanii Istoty Najwyższej	133
2. Król.....	136
2.1. Sakralność władzy	136
2.2. Struktura społeczna Aszantów.....	137
2.3. Aszancka koncepcja władcy	139
2.4. Królowa-matka	142
2.5. Onyame jest królem.....	143

2.6. Królestwo Onyame.....	145
2.7. Istota Najwyższa Wielką Królową-Matką.....	145
3. Opiekun.....	151
3.1. Opatrzność Onyame.....	151
3.2. Problem genezy zła i śmierci.....	152
3.3. Przeznaczenie człowieka.....	153
3.4. Onyame ojcem.....	154
3.5. Imiona teoforyczne.....	155
3.6. Przysłowia o opatrności Istoty Najwyższej.....	156
3.7. Dawca światła i deszczu.....	158
3.8. Onyame panem historii.....	159
3.9. Boża łaskawość.....	160
4. Kwestia oddalenia i bliskości Istoty Najwyższej.....	162
4.1. <i>Deus absconditus et revelatus</i>	162
4.2. Próby rozstrzygnięcia.....	163
4.3. Aszanckie rozwiązanie paradoksu.....	164

ROZDZIAŁ III

INNE ISTOTY NADNATURALNE.....	169
1. Bóstwa.....	170
1.1. Pochodzenie bóstw.....	170
1.2. Bogini ziemi.....	172
1.3. Asase Yaa a Onyame.....	176
1.4. Bóstwa dziećmi Istoty Najwyższej.....	178
1.5. Bóstwo Twe.....	178
1.6. Rodzina akwaticznych bóstw Atano.....	179
1.7. Rodzina leśnych bóstw Ntoa.....	182

1.8. Istoty nadnaturalne Tigari	182
1.9. Bóstwa mniejsze (<i>abosom ketewa</i>)	183
1.10. Asanteman Kwabena	184
1.11. Rezydencje bóstw	185
2. Duchy	186
2.1. Klasyfikacja	186
2.2. Leśne potwory	187
2.3. Karły	190
2.4. Duchowe moce przedmiotów sakralnych	192
2.5. Duchowe moce roślin i zwierząt	194
3. Przodkowie	197
3.1. Idea przodkostwa	197
3.2. Rola przodków w społeczności Aszantów	198
3.3. Warunki osiągnięcia statusu przodka	201
3.4. Czarne trony	203
3.5. Aszancka wizja życia po śmierci	204
3.6. Ancestralny wzorzec	207
3.7. Pośrednicy	209
4. Problematyka charakteru religii Aszantów	212
4.1. Monoteizm	213
4.2. Politeizm	214
4.3. Afrykańskie modele	216
4.4. Teizm afrykański	218
ZAKOŃCZENIE	221

CONTENTS

ABBREVIATIONS	13
BIBLIOGRAPHY	16
INTRODUCTION.....	43
CHAPTER I	
TRANSCENDENT SUPREME BEING ONYAME	63
1. Ashanti <i>loci theologici</i>	64
2. Onyankopon – the only Great Onyame.....	66
2.1. Onyame and Onyankopon	67
2.2. The nature of Onyame.....	71
2.3. The meanings of names Onyame and Onyankopon.....	71
2.4. Onyankopon Kwame	77
2.5. Onyankopon Kweku	80
2.6. Personal character of Onyankopon Kwame	81
3. Anansi Kokroko – Omniscient	83
3.1 Conventional view of omniscience of Supreme Being.....	84
3.2. The Anger of God.....	89
3.3. Ashanti model of omniscience of Onyame.....	90
3.4. Cosmogonic myths about Spider	92
3.5. Folks tales about Anansi	95
3.6. Apological function of <i>anansesem</i>	96
3.7. Anansi and supernatural beings.....	97
3.8. Cultural antihero.....	102
4. Odomankoma – omnipotent	103
4.1. Supreme Being as world’s Architect.....	104

4.2. The meaning of name Odomankoma	105
4.3. Odomankoma as Creator of time.....	108
4.4. God's death	109
4.5. Odomankoma as fundamental principle of universe.....	110
4.6. Symbolic of herald, drummer and executioner	113
4.7. Meyerowitz's idea of Ashanti evolution of Supreme Being concept	116

CHAPTER II

THE IMMANENCE OF SUPREME BEING.....	121
1. Creator.....	122
1.1. Cosmogonic myths.....	123
1.2. The function of mythology	124
1.3. Description of the act of creation.....	127
1.4. The genealogy of man.....	129
1.5. The Golden Age of mankind	131
1.6. Ashanti narration about man's fall.....	132
1.7. Man as a place of hierophany of Supreme Being.....	133
2. King.....	136
2.1. Sacral kingship.....	136
2.2. Social structure of Ashanti people	137
2.3. Ashanti notion of kingship	139
2.4. Queen-mother	142
2.5. Onyame is a king.....	143
2.6. The kingdom of Onyame	145
2.7. Supreme Being as the Great Queen-Mother	145
3. Patron.....	151
3.1. The providence of Onyame	151

3.2. The problem of genesis of evil and death	152
3.3. Mankind predestination	153
3.4. The fatherhood of Onyame	154
3.5. Theophoric names	155
3.6. The proverbs related to providence of Supreme Being.....	156
3.7. Giver of sunshine and rain	158
3.8. Onyame as a Lord of history	159
3.9. God's grace	160
4. The matter of remoteness and proximity of Supreme Being.....	162
4.1. <i>Deus absconditus et revelatus</i>	162
4.2. Attempts of resolution	163
4.3. Ashanti solution to paradox	164

CHAPTER III

OTHER SUPERNATURAL BEINGS.....	169
1. Deities	170
1.1. Origin of deities.....	170
1.2. The earth goddess	172
1.3. Asase Yaa and Onyame	176
1.4. Deities as children of Supreme Being.....	178
1.5. Deity Twe	178
1.6. The family of aquatic deities Atano.....	179
1.7. The family of wood deities Ntoa	182
1.8. Supernatural beings Tigari	182
1.9. Minor deities (<i>abosom ketewa</i>)	183
1.10. Asanteman Kwabena.....	184
1.11. Residences of deities	185

2. Spirits.....	186
2.1. Classification.....	186
2.2. Wood monsters.....	187
2.3. Dwarfs.....	190
2.4. Spiritual powers of sacral items.....	192
2.5. Spiritual powers of plants and animals.....	194
3. Ancestors.....	197
3.1. The idea of ancestry.....	197
3.2. The role of ancestors in Ashanti community.....	198
3.3. Conditions required to get a status of ancestor.....	201
3.4. Black stools.....	203
3.5. The Ashanti vision of life after death.....	204
3.6. Ancestral pattern.....	207
3.7. Mediators.....	209
4. The matter of the Ashanti religion character.....	212
4.1. Monotheism.....	213
4.2. Polytheism.....	214
4.3. African models.....	216
4.4. African theism.....	218
CONCLUSION.....	221